

Osztályozás

Tárgy

425.091

Személy

Helyszám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Napló

BUDAPESTI

SZTÁLINVÁROSOK...

Szerző:

Cím:

Forrás:

Élet és Irodalom,
1961. márc. 9.

Epp hogy fakult a délután s egy árnyalattal szürkébbre mélyült az ég a város fölött, de a két lány már az esti programot vitatta. Hátul, a peronon álltak a vágatózó buszban s nem ügyeltek a körülöttük szorongó emberekre, akik a kezdődő csúcsforgalom első hullámaival sodródtak fel a megállóknál. Elmaradt a Lóversenypálya, a Gumigyár, aztán a Hungária úti keresztezés, a piac a bódéival, az utasok cserélődtek, tömött nájlón-hálókka, cekkerekkel asszonyok nyomakodtak fel a kocsira, majd a Fogarasi útnál a Csőbútorgyár munkásai, új és új emberajak aszerint, ahogy a táj váltotta arcát.

A két lány mindebből semmit sem látott, Karcáról beszéltek, aki otthon mindig tarka szövetinget visel, magnója van és isteni kávéfőz. Remélhetőleg ráér ma este, együtt fognak visszajönni, ha nem találják otthon, beugranak. Jocihoz, annak van telefonja, az összerántja a barátokat.

Tizenhét-tizennyolc évesek lehetnek, színes mohair kucsmákban, háromnegyedes kabátban és szűk fekete pantallóban, jól állt nekik minden, egészséges fiataláguk átsütött a kezdődő alkony s a munkából térő fáradt emberek szürkéségén. Egyikük szőke volt, csendes, puha és engedelmes, járatlan s ezen a vidéken ismeretlen, a másik lármás, zajos, kissé közönséges, érdeesszalú matt fekete haja lazán lebegett elő a kucsmából, nagy szürke szeme közlékenyen érintette az embereket. Ő vitte a szót, a hangját valami föl-föllobbanó s minduntalan visszafojtott ingerlékenység fűtötte, úgy tűnt, mintha terhére lenne a másik, mintha kegyet gyakorolna vele szemben, hogy magával hozza.

Fél lépésre álltam tőlük s idegenkedve hallgattam őket, nem akartam rájuk figyelni, de muszáj volt, mert a fekete lány nyers hangja erőszakosan zöngött, mint egy tapintatlan, nyugtalan darázs. Szorongva hallgattam, hátha egyszercsak valami arcpirítót fog odalökni csöndes szőke társának, lenézően és bizalmasan — s mindnyájan halálra fogjuk. De semmi ilyesmi nem történt.

A Róna utcánál leszálláshoz készülődtek.

— Most jól nézz körül, mert érdemes — mondta a fekete. — Itt kezdődik a Karcasi lakótelepe. Egy igazi város, utcákkal, terekkel, egy valóságos új Sztálinváros. Nézd meg ezeket a színes házakat. Arra beljebb bronzszobrok vannak, presszó, üzletek, de a túlsó végén ugyanígy. Játzóterek, padokkal, homokozókkal s az egész város csupa park...

Valami ábrándos fény csillant a szavaiban, mintha egy leplezett vágy, egy messziről ígérkező lakás békéje oldotta volna belőlük az érdekességet.

A szőke kíváncsian nézett körül a messzeségbe sorakozó hatalmas épülettömbökön, a váratlanul felmagasodó új, ismeretlen városrészen, amelynek falain a télutói alkony terrakotta-fényei világoltak.

Egy pillanatig én is az ő szemével néztem a házakat, az állólámpák hirtelen kigyúló tojásgömb-füzérét, az üzletek neon-villanásait — aztán a busz elindult s a két lány mohair-kucsmája belemosódott a homályba.

A következő megállónál én is leszálltam.

Hetedik éve lakom ezen a telepen, akkor költöztem ide, amikor még a szomszéd házakat vakolni kezdték s térdig süppedtünk a cuppogó sárba. Sok mérget nyeltem, de nem a sár miatt: akkoriban ismerkedtem építőiparunk tökéletlenségével, a mérhetetlen anyagpazarlással, kicsit később a leburkolt s újra és újra felbontott úttestek fonák-ságával — a szemem előtt teremtdőtt, nőtt ki ez a lakótelep a bulgárföldekből s a pacstírták éveken át itt trilláztak a házak fölött s itt szaladgáltak az aszfalton, régi fészkeik helyén. Mi harcoltunk ki a 68-as villamos meghosszabbítását, az új buszjáratot, lestük várakozóan az első presszó nyitását, s közben a telep nőtt, dagadt, összeért a Kerepesi úti építkezéssel, nyugat felé a Rónai utcai új házakig terpeszkedett, stílusát is váltotta, újította, igazán remek, modern, becses-szépségű házsorokat szült, praktikus lakásokkal.

Ha vendégeim érkeztek, a kezdő idegenvezető lámpalázával és büszkeségével invitáltam sétára őket, Szabó Pali bácsi is megcsóvalta itt a fejét: „Te Géza, ez nagyobb szabású dolog, mint a berlini Sztálin-allée... Aztán nem is tud róla az ember...” Azon melegében írt is róla egy riportot a Népszavában. Azonban később már egy sétával nem lehetett bejárni a telepet, kinőtt a lakótelep alól.

Rákospalotán születtem, Pesterzsébeten nőttem fel, a Rákóczi út környékén töltöttem inaséveimet, s eszmélésem óta csodálom betelhetetlenül ezt a várost, mely óvó, elrejtő erdőrengetem is volt a háború ostromgyűrűjében. Láttam halálrészbetűt, romhalmazzként, szétrombolt hídkarjaival 1945-ben, s félelmetes tályogjaival 1956-ban — s most mindegyre meglep szüntelen gyarapodásával.

Félek a számoktól, félek a statisztikáktól, de most kivész belőlük az élet tüze, de most mégis számokat szeretnék ontani az olvasó elé, szép dallamú, meghitt számokat.

Tíz év alatt (1950—60-ig) 65 914 lakást építettünk Budapesten. A város nyolc különböző pontján sokasodnak új városrészekkel a lakótelepek: a XIII. kerületben a Thälmann utcában 2400 lakás épült két tizenkétantermes iskolával, óvodával, napközivel, a Nagy Lajos király úti — Kerepesi úti — Róna utcai szűkebb pátériában 4700 lakás szintű iskolákkal, üzletekkel, orvosi rendelőkkel, a Lágymányoson 2250 lakás (jövőre még hozzá 1150), a III. kerületben a Hévízi úton 950, a Bécsi úton 380 (később 1500), Csepelen a Csillagtelepen 2200, az Üllői úton már elkészült 1400, az idén befejeznek 2200-at, s megindul újabb 3000, utána a IV., V., VI. ütem szintén több ezer lakást hordoz. (Nincsenek ide számítva az 1956 előtt épült erzsebeti, rákospalotai stb., stb. új lakótelepek). Aztán a temérdek foghíj-beépítés, a remek OTP-paloták!

De a sok új lakás azt is jelenti, hogy tíz év alatt 300 kilométer új gázvezetékét építettünk s a gázfogyasztás pontosan megduplázódott, s az ivóvízfogyasztás 117 millió köbméterről 187 millióra nőtt, a villanyfogyasztás pedig 1 milliárd 238 millió kw-órától 1 milliárd 832 millióra emelkedett.

Az ember beleszédül, ha végiggondolja, hogy csak ebben az egy városban mit építettünk tíz év alatt, csendben, feltűnés nélkül, mindenféle zajos propagandát mellőzve. Új városokat a régi falak közé, új „budapesti sztálinvárosokat”, sajátos színekkel és hangulatokkal.

S ha az emberek, a dolgozó, tanuló város-lakók észreveszik és számontartják mindezt: moccan-e bennünk a szándék, hogy felröppentsük híret itt, Európa közepén?

Molnár Géza